

Dr Agata Kubiczek
Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości
im. Księcia Kazimierza Kujawskiego
w Inowrocławiu

Wybrane problemy rynku pracy w województwie kujawsko- pomorskim

Województwo kujawsko-pomorskie to jedno z 16 polskich województw, leżące w północno-centralnej części naszego kraju. Zostało utworzone na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 z dawnych 3 województw (w przybliżeniu): bydgoskiego, toruńskiego i włocławskiego. W drugiej dekadzie XXI wieku województwo liczyło około 2 mln mieszkańców¹. Urzędy i jednostki szczebla wojewódzkiego zostały rozdzielone pomiędzy dwa główne miasta regionu. Siedziba wojewody oraz większość urzędów administracji państwowej została ustanowiona w Bydgoszczy, natomiast siedziba sejmiku województwa, marszałka i zarządu województwa oraz organów administracji samorządowej w Toruniu².

¹ Stan w dniu 30 VI 2022 to 2011652 osoby wg „Wyników badań bieżących” - Baza Demografia, Główny Urząd Statystyczny; <https://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/Tables.aspx> [dostęp: 1XII2022]

² Art. 3. Ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa – Dz.U. 1998.96.603, z dnia 24 lipca 1998 r. mówi: „Siedzibą wojewody i sejmiku województwa są: 2) w województwie kujawsko-pomorskim – wojewody – Bydgoszcz, sejmiku województwa – Toruń”.

Województwo kujawsko-pomorskie słynie z bogactwa naturalnego³, licznych terenów turystycznych i rekreacyjnych⁴. To obszar w znacznym stopniu rolniczy⁵, niemniej rozwija się tu także m.in. przetwórstwo przemysłowe – w tym branże: papiernicza, elektroniczna, chemiczna czy materiałów budowlanych⁶. Podkreślić tu należy, że lecznictwo uzdrowiskowe oraz rolnictwo są tymi dziedzinami, w zakresie których województwo prezentuje wyjątkowo wysoki potencjał na tle kraju i w zakresie których ma bardzo duży wkład do ogólnego potencjału krajowego.

³ Głównie to są złoża soli kamiennej w okolicach Inowrocławia, Góry i Mogilna; złoża wód mineralnych: Ciechocinek, Inowrocław, Marusza w gminie Grudziądz i Wieniec w gminie Brześć Kujawski. Więcej na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego <http://geoportal.pgi.gov.pl>; Zob. też dane dotyczące wydobycia ważniejszych surowców mineralnych w Polsce na stronach Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl.

⁴ Zob. więcej: Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (księga A) - stan na 30 września 2022 roku oraz Rejestr zabytków ruchomych - stan na 3 kwartał 2021 roku na stronie KUIJ_rejestr (nid.pl), <https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/>.

Oprócz zabytków kulturowych, atrakcją regionu jest przyroda. Drugim, po Puszczy Białowieskiej zespołem leśnym w Polsce są Bory Tucholskie, w których znajduje się około 900 jezior. Atrakcyjnymi szlakami kajakowymi są: Brda, Wda i Drwęca. Pojezierne tereny województwa obfitują w zbiorniki wodne, naturalne, jak i sztuczne. Na obszarach tych znajdują się liczne ośrodki wypoczynkowe, kempingi, kąpieliska, a także przystanie jachtowe (Zalew Koronowski, Gopło, Zbiornik Włocławski).

Do największych instytucji kultury w województwie należą instytucje muzyczne: Opera Nova w Bydgoszczy, Filharmonia Pomorska oraz Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Swój wkład w rozwój kultury regionu mają także sceny teatralne: Teatru Polskiego im. Hieronima Konieczki w Bydgoszczy, Teatru im. Wilama Horzycy i Bajki Pomorskiego w Toruniu, a także Ośrodek Chopinowski w Szafarni. W największych miastach regionu znajdują się teatry, galerie i muzea. Do największych placówek, posiadających liczne oddziały należą muzea okręgowe: w Toruniu i w Bydgoszczy. W Bydgoszczy funkcjonuje ponadto m.in. Muzeum Wojsk Lądowych oraz Ekspozycja na bazie relikwii DAG Fabrik Bromberg, zaś w Toruniu m.in. Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa, Muzeum Artylerii, Planetarium i inne. Od 2008 r. w Toruniu działa Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu, a także od 2013 r. Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy. Zob. więcej: Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna | Konstelacje Dobrych Miejsc (k-pot.pl); <http://www.k-pot.pl/> oraz Województwo Kujawsko-Pomorskie, <https://www.kujawsko-pomorskie.pl> [dostęp: 1 XII2022].

⁵ Podstawą gospodarki rolnej w województwie kujawsko-pomorskim są korzystne dla jej rozwoju warunki przyrodnicze, w szczególności wysoki udział gruntów ornych (57%, wobec 45% przeciętnego w kraju) oraz wysoka kultura rolna. Pod względem wartości produkcji towarowej z 1 ha produktów rolnych gospodarka rolna kujawsko-pomorskiego sytuuje się na drugim miejscu w kraju. Udział rolnictwa regionu w tworzeniu rolniczego produktu globalnego brutto jest wyższy niż przeciętnie w kraju i wynosi około 10%. Wyróżnia się tu: produkcja buraków cukrowych, rzepaku i zbóż; natomiast w produkcji zwierzęcej: pogłowie trzody chlewnej i produkcja mięsa. Zob. więcej m.in.: Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, czerwiec 2003; <https://biuroplanowania.pl/art/files/1> [dostęp: 1 XII2022].

⁶ Por. Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, czerwiec 2003; <https://biuroplanowania.pl/art/files/1> [dostęp: 1 XII2022]; Województwo Kujawsko-Pomorskie, <https://www.kujawsko-pomorskie.pl> [dostęp: 1 XII2022] oraz Zbigniew Ostrowski: "Złota Setka daje wiedzę o kondycji kujawsko-pomorskiego biznesu", „Gazeta Pomorska” 13 czerwca 2022, [wideo], <https://pomorska.pl/> [dostęp: 1 XII2022].

Dodatkowo trzeba stwierdzić, że największe ośrodki usługowe w województwie – i zarazem dwa największe miasta – to Bydgoszcz oraz Toruń.

Statystyczny obraz kujawsko-pomorskiego rynku pracy

Oferty pracy w Bydgoszczy, Toruniu i innych miejscowościach województwa są różnorodne. *Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w październiku 2022 r.*⁷ wydany przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy podaje bieżące informacje o rynku pracy.

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy komunikuje, że stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie kujawsko-pomorskim wynosiła 7,1% (dla porównania: Polska – 5,1%) . Spośród wszystkich województw pod względem wysokości stopy bezrobocia, województwo kujawsko-pomorskie w końcu października 2022 r. zajmowało 11. lokatę (na równi z województwem podlaskim). Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w województwie podkarpackim (8,7%), a najniższą w województwie wielkopolskim (2,8%).⁸

Pod koniec października 2022 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy w tym województwie wyniosła 54,4 tys. osób, przy czym bez prawa do zasiłku pozostawało 46,2 tys. bezrobotnych. Kobiety stanowiły 59,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych⁹.

Wskaźnik bezrobocia i tym samym sytuacja na rynku pracy jest bardzo zróżnicowana terytorialnie. Jak czytamy m.in. w sprawozdaniu urzędu: *W województwie kujawsko-pomorskim do powiatów i miast na prawach powiatu o najwyższej stopie bezrobocia w końcu października 2022 r. należał powiat radziejowski (16,7%), a w dalszej kolejności powiat włocławski (14,0%). Najniższą stopę bezrobocia zanotowano w mieście Bydgoszczy (2,1%). Niskie wskaźniki wystąpiły także w powiecie bydgoskim (3,3%) oraz w mieście Toruniu (3,4%)*¹⁰. Różnica między najniższą a najwyższą stopą bezrobocia to 14,6 punkty procentowe.

⁷ Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w październiku 2022 r, Nr 10/2022, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy / Opracowania bieżące / Komunikaty i biuletyny / Inne opracowania / Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego - wrzesień 2017 r., <https://bydgoszcz.stat.gov.pl> [dostęp: 1 XII2022]

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem.

W tym czasie z ewidencji wyrejestrowano 8,2 tys. osób bezrobotnych. Z tytułu podjęcia pracy (główniej przyczyny wyrejestrowania) z rejestru bezrobotnych wyłączono 4,5 tys. osób. Zwiększył się udział osób: bezrobotnych wyrejestrowanych w związku z rozpoczęciem szkolenia lub stażu u pracodawców w ogólnej liczbie wyrejestrowanych, a także osób bezrobotnych wyrejestrowanych w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy oraz osób, które nabyły prawa emerytalne lub rentowe.¹¹

W województwie kujawsko-pomorskim bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w końcu października 2022 r. stanowili 84,5% ogółu bezrobotnych. Do bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczane są m.in. osoby długotrwale bezrobotne (56,6% tej grupy), osoby powyżej 50. roku życia (23,8%), bezrobotni posiadający co najmniej 1 dziecko do 6. roku życia (20,8%), osoby bezrobotne do 30. roku życia (25,4%), w tym osoby bezrobotne do 25. roku życia (13,3%).¹²

Powiatowe urzędy pracy świadczą m.in. usługi pośrednictwa pracy. W październiku 2022 r. do urzędów pracy zgłoszono 4,5 tys. ofert pracy, tzn. wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej. Na 1 ofertę pracy przypadało 16 bezrobotnych. Z danych urzędów pracy wynika, że według stanu w końcu października 2022 r. 5 zakładów pracy zapowiedziało w najbliższym czasie zwolnienie 364 pracowników¹³.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w październiku 2022 r. w województwie kujawsko-pomorskim ukształtowało się w tym czasie na poziomie 5908,07 zł (w kraju 6687,92 zł). Pod względem wysokości przeciętnego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w październiku 2022 r. województwo kujawsko-pomorskie uplasowało się na 11. miejscu w kraju. Więcej niż przeciętnie w województwie wzrosły wynagrodzenia m. in. w takich sekcjach, jak: Transport i gospodarka magazynowa (o 21,0%), Informacja i komunikacja (o 14,8%), Handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 13,6%) oraz Administrowanie i działalność wspierająca (o 11,4%)¹⁴. Jest to częściowo konsekwencja pandemii Covid-19, czego przejawem jest m.in. wzrost znaczenia e-gospodarki.

Województwo kujawsko-pomorskie charakteryzuje się stosunkowo niewielkim rejestrowanym obrotem migracyjnym z zagranicą, na tle pozostałych województw. W drugiej

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

dekadzie XXI wieku uczestniczyło w nim rocznie około 1,4 tys. osób, co sytuowało województwo na 11. pozycji¹⁵. Głównym kierunkiem migracyjnym z zagranicą dla województwa kujawsko-pomorskiego była Europa (93,0% całego obrotu migracyjnego). Wielkość salda podlegała bardzo dużym wahaniom corocznym. Choć wymiana migracyjna z pozostałymi kontynentami, odbywa się na bardzo małą skalę, to jednak należy zwrócić uwagę na jej znaczenie w kontekście konsekwencji społecznych. Wzrost gospodarczy, bardziej elastyczna polityka zatrudnienia oraz uproszczenie procedury wizowej powodują, że liczba cudzoziemców przyjeżdżających do Polski, a więc i do województwa kujawsko-pomorskiego, rośnie, a zjawisko migracji staje się coraz bardziej zauważalne, szczególnie w dużych i średnich miastach. Biorąc pod uwagę kraj pochodzenia imigrantów oraz powód jego opuszczenia, mamy do czynienia z dwoma głównymi grupami imigrantów, których napływ wywołuje nieco odmienne następstwa dla województwa. Pierwsza grupa migruje z przyczyn ekonomicznych. Imigranci zarobkowi odgrywają ważną rolę w kształtowaniu obecnej sytuacji na rynku pracy, a co za tym idzie gospodarki regionu. Druga grupa obejmuje imigrantów politycznych, przede wszystkim uchodźców z Afryki i Azji. Mimo obecnie stosunkowo niewielkiej liczby imigrantów z tej części świata w Polsce, nieustające konflikty (m.in. wojna w Syrii) i rosnące dysproporcje w rozwoju społeczno-gospodarczym powodują, że prawdopodobieństwo wzrostu imigracji z tego kierunku jest bardzo realne. Obecnie liczba osób, które posiadają ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu na terytorium Polski wydane przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego wynosi około 5,5 tys. (zaledwie 2,6% wydanych pozwoleń w kraju), wśród których zdecydowanie przeważają obywatele Ukrainy (38%). Poza Ukrainą największa liczba pracujących cudzoziemców pochodziła z Białorusi, Mołdawii, Gruzji. Osoby pochodzące z południowo-wschodniej Azji czy Afryki stanowią minimalny udział wszystkich osób posiadających ważne dokumenty – najwięcej jest z Wietnamu (1,6%), Chin (1,4%), Turcji (0,8%), Japonii (0,7%), Egiptu, Indii (0,5%), Maroka, Mongolii, Tunezji (0,4%). Choć liczba imigrantów reprezentująca tę grupę jest jeszcze stosunkowo niewielka, niemniej są to osoby pochodzące z państw odległych nie tylko w wymiarze przestrzennym, ale również znacznie odbiegających kulturowo, co potencjalnie stwarzać może większe problemy w procesie asymilacji i integracji (m.in. napięcia społeczne wynikające z różnic

¹⁵ Wyzwania rozwojowe województwa kujawsko-pomorskiego u progu III dekady XXI wieku Diagnoza stanu i uwarunkowań rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, s.14; [diagnoza.pdf \(kujawsko-pomorskie.pl\)](#); <https://www.kujawsko-pomorskie.pl> [dostęp: 1 XII 2022].

światopoglądowych, kulturowych i religijnych, wykluczenie społeczne imigrantów i zamykanie się ich w zwartych skupiskach etnicznych, możliwość naruszania przez nich norm społecznych i zasad prawnych). W związku z tym wydaje się, że działania związane z integracją cudzoziemców, w konsekwencji wykorzystaniem ich potencjału społecznego, prowadzić należałoby już od momentu przekroczenia przez imigranta granicy kraju, a więc często w ośrodkach dla cudzoziemców. W województwie kujawsko-pomorskim w miejscowości Grupa koło Grudziądza znajduje się 1 z 12 ośrodków dla cudzoziemców w kraju.¹⁶

Do głównych konsekwencji imigracji ekonomicznej do Polski, głównie obywateli Ukrainy¹⁷ i Białorusi, w tym do województwa kujawsko-pomorskiego należy zaliczyć:

- wzrost zasobów siły roboczej, co przy coraz większych brakach pracowników na regionalnym rynku pracy daje możliwość zastąpienia ich właśnie cudzoziemcami, którzy są bardziej skłonni wykonywać prace niechętnie podejmowane przez lokalnych pracowników. Z drugiej jednak strony, obecność cudzoziemców wpływa na niestabilność rynku pracy, gdyż stanowią oni grupę bardzo mobilną i wybierają rynki bardziej dla siebie atrakcyjne pod względem jakości i poziomu życia oraz uwarunkowań prawnych umożliwiającym im stabilizację pobytu i zatrudnienia,
- wzrost dochodów lokalnej społeczności wynikający z rozwoju usług służących zabezpieczeniu podstawowych warunków życia cudzoziemców, np. wynajem mieszkań, handel detaliczny, głównie spożywczy,
- do negatywnych skutków należy zaliczyć niewątpliwie znaczny transfer środków w postaci zarobionych pieniędzy wysyłanych do kraju pochodzenia i tam wydatkowanych.

Warto tu też zasygnalizować poza migracjami wewnętrznymi i zewnętrznymi, społeczne i ekonomiczne konsekwencje starzenia się społeczeństwa¹⁸ jako kolejny problem kujawsko-pomorskiego rynku pracy.

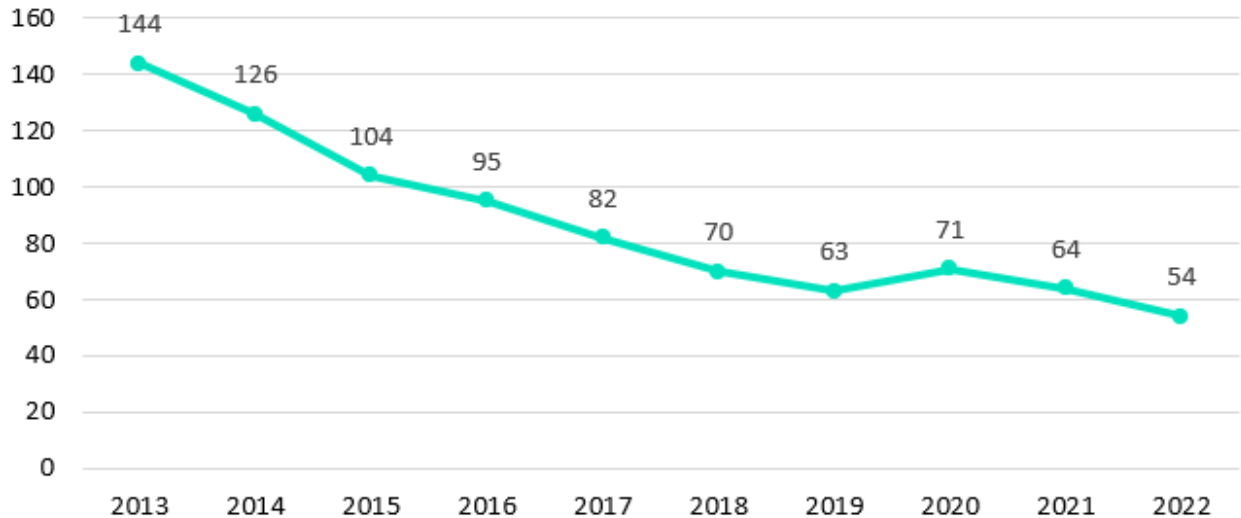
Zmiany na kujawsko-pomorskim rynku pracy

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ 24 lutego 2022 roku zmieniła się sytuacja obywateli Ukrainy, w związku z inwazją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, stanowiącą eskalację wojny trwającej od 2014 roku.

¹⁸ Ibidem, s. 74; „Zjawiska składające się na III fazę transformacji demograficznej, czyli modelowego rozwoju liczby ludności wynikającego z przejścia od wysokich do niskich współczynników śmiertelności i urodzeń oraz związanej z nimi zmiany przyrostu naturalnego. Fazę tą nazywa się „przejściem demograficznym”. Konsekwencją zmian zachodzących w tej fazie jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa”

Liczba bezrobotnych w latach 2013-2022 (w tys.) w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: GUS, 2012-2022

Zmiany na rynku pracy można przedstawić za pomocą zmian liczby bezrobotnych (różnicy między podażą pracy a popytem na nią). Bezrobocie w województwie kujawsko-pomorskim wykazuje trend spadkowy w latach 2013-2019, gdzie liczba osób bezrobotnych spadła z ok. 144 tys. osób do ok. 63 tys. osób. Stanowi to prawie 60% spadek. Od 2019 roku trend spadkowy wyhamował i w 2020 roku wystąpił skokowy wzrost bezrobocia. Powodem tego była pandemia. W kolejnych latach 2021-2022 powróciło ono z powrotem do trendu spadkowego. W Kujawsko-pomorskim obecnie jest o 15% mniej osób bezrobotnych niż przed pandemią Covid-19.

Reasumując, rynek pracy województwa kujawsko-pomorskie wrócił już do stanu sprzed pandemii. Liczba bezrobotnych wciąż maleje, ale stopa bezrobocia prezentuje się na dość wysokim poziomie, w porównaniu do innych województw. W kujawsko-pomorskim jest dużo nowych ofert pracy, jednak bezrobotnych również jest niemało. Ilość ofert w stosunku do liczby osób bezrobotnych jest mała. Wynagrodzenia nie są najwyższe w kraju (są poniżej średniej krajowej), i m.in. przyczyniają się do migracji (wewnętrznej i zewnętrznej). Warto zwrócić tu uwagę, że w województwie kujawsko-pomorskim występuje bardzo duże zróżnicowanie wysokości stopy bezrobocia w powiatach. Miasto Bydgoszcz, powiat bydgoski oraz miasto Toruń

są na zupełnie innym biegunie wartości stopy bezrobocia niż pozostałe powiaty, wśród których w większości występują dwucyfrowe wartości stopy bezrobocia.

W każdym razie skala bezrobocia, jego zróżnicowanie wewnętrzne oraz wielkość grup wymagających szczególnego wsparcia nie pozwalają z optymizmem patrzeć w przyszłość. W czasach szalejącej inflacji, kryzysu energetycznego oraz w czasach niesienia pomocy osobom dotkniętym skutkami wojny w Ukrainie, kujawsko-pomorski rynek pracy czeka trudne lata. Czas pokaże, jak mechanizm rynkowy wspomagany przez urzędy pracy poradzi sobie z tymi wyzwaniami.

Źródło:

1. Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl. [dostęp: 1 XII2022]
2. Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w październiku 2022 r, Nr 10/2022, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy / Opracowania bieżące / Komunikaty i biuletyny / Inne opracowania / Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego - wrzesień 2017 r., <https://bydgoszcz.stat.gov.pl> [dostęp: 1 XII2022]
3. [KUJ_rejestr \(nid.pl\)](http://kujawsko-pomorskie.nid.pl), <https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/>. [dostęp: 1 XII2022]
4. Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna | Konstelacje Dobrych Miejs (k-pot.pl); <http://www.k-pot.pl/> [dostęp: 1 XII2022]
5. Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, czerwiec 2003; <https://biuroplanowania.pl/art/files/1> [dostęp: 1 XII2022];
6. Ostrowski Zbigniew, *Złota Setka daje wiedzę o kondycji kujawsko-pomorskiego biznesu*, „Gazeta Pomorska” 13 czerwca 2022, [wideo], <https://pomorska.pl/> [dostęp: 1 XII2022].
7. Państwowego Instytutu Geologicznego <http://geoportel.pgi.gov.pl>. [dostęp: 1 XII2022]
8. Ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa – Dz.U. 1998.96.603, z dnia 24 lipca 1998 r. [dostęp: 1 XII2022]
9. Województwo Kujawsko-Pomorskie, <https://www.kujawsko-pomorskie.pl> [dostęp: 1 XII2022].
10. Wyniki badań bieżących - Baza Demografia, Główny Urząd Statystyczny; <https://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/Tables.aspx> [dostęp: 1 XII2022]
11. Wyzwania rozwojowe województwa kujawsko-pomorskiego u progu III dekady XXI wieku Diagnoza stanu i uwarunkowań rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego; [diagnoza.pdf \(kujawsko-pomorskie.pl\)](#); <https://www.kujawsko-pomorskie.pl> [dostęp: 1 XII 2022].